

יהיו קדושות, ואפילו אם אחזור ואפדה אותן מיד ההקדש, ישובו ויתקדשו.

ב. לכשיקצצו [הנטיעות או תישרף הטלית] תיפקע קדושתן.

הרי אלו **אינן להם פדיון**, כלומר: אין פדיון כז-ב מועיל להם, שאפילו אם פדאן הבעלים עצמם ויצאו לחולין, הרי הן מיד חוזרות וקדושות.

ונחלקו אמוראים בגמרא: אם אכן פקעה קדושתם לכשייקצצו כפי שאמר, או שמא "קדושה לא פקעה בכדי [בחנם] ללא תמורה", ואינם יוצאות לחולין אלא על ידי פדיון כשאר קדושת דמים.⁽¹⁾

גמרא:

שנינו במשנה: הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות וכו' יש להן פדיון:

תמהה הגמרא על לשון משנתנו ששנה התנא "יש להן פדיון":

וליתני התנא לשון: "קדושות" שהרי זו היא עיקר כוונת התנא! ⁽²⁾

ומשנינן: **אידי דבעי למיתנא סיפא** [היות

"בית שמאי אומרים לא יפתח לו בשבועה", כלומר: **בית שמאי אומרים: אין שאלה לחכם בשבועה**, שלא יפתח לו החכם פתח להתיר לו שבועתו, כי אין מתירין את השבועות.

"ובית הלל אומרים: אף יפתח לו בשבועה", כלומר: **ובית הלל אומרים: יש שאלה בשבועה**, ויפתח לו החכם פתח אף להתיר שבועה.

מתניתין:

מי⁽¹¹⁾ שאמר על נטיעותיו: **הרי נטיעות האלו קרבן** כלומר: קדושים לדמי קרבן, **אם אינן נקצצות** [אם לא ייקצצו].⁽¹²⁾

וכן האומר על טליתו: **טלית זו תהא לדמי קרבן אם אינה נשרפת** [אם לא תישרף] —

הרי אלו **יש להן פדיון**, כלומר: קדושות הן,⁽¹³⁾ וממילא יש להן פדיון כשאר "קדושת דמים".

אבל האומר: **הרי נטיעות האלו קרבן עד שיקצצו**, או שאמר: **טלית זו קרבן עד שתשרף**, כלומר:

א. עד שיקצצו [הנטיעות, או תישרף הטלית]

13. ובגמרא יתבאר למה לא שנה התנא לשון "קדושות".

1. המשנה נתבארה על פי המבואר בגמרא, וכפירושו של הרשב"א שהביא הר"ן שם, וכן פירשו התוספות והרא"ש.

2. הגירסא שלפנינו "וליתני קדושות ואין קדושות" אינה נכונה לדעת הר"ן, וראה תוספות.

11. המשנה והסוגיא שלאחריה מתבארת על פי השיטה הסוברת, שמשנתנו אינה עוסקת בדיני נדרים, אלא בדיני הקדש, והיא שיטה אחת בר"ן, וכן שיטת התוספות והרא"ש.הערה

12. בגמרא יתבאר, מה טעם תולה אדם את הקדשו בזה, וכיצד היה תנאו.

וזקוק היה התנא לשנות בסיפא]:

"הרי נטיעות האלו קרבן עד שיקצו אין להם פדיון", שהרי ודאי קדושות הן, אלא שאין פדיון מועיל שלא תחזור הקדושה ותחול עליהן —

לכן תנא נמי ברישא: "יש להם פדיון", ואף על פי שעיקר כוונת התנא היא לומר שהן קדושות.

שנינו במשנה: הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות; טלית זו קרבן אם אינה נשרפת:

ותמהינן: היכי נדר, האיך היה תוכן נדרו בנטיעות?! כלומר: איך התנה את ההקדש בקציצת הנטיעות, שאם תפרש כפשוטו, שתלה את הקדשו בקציצה סתם, אם כן לעולם לא יקדשו, שהרי סופן של נטיעות ליקצץ?! (3)

אמר פירש אמימר:

משנתנו עוסקת במי שאומר: "הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות היום", וקדושות הן אם עבר היום ואכן לא נקצצו.

מתמהת הגמרא: אם כן למה ליה לתנא למימר דין זה, והרי פשיטא היא?!?

ומשנינן: לא צריכא, לא נצרכה משנתנו להשמיענו שהקדשו חל אלא כגון דאיכא זיקא נפישא [היתה מנשבת רוח חזקה בעולם], וקיים חשש שיישברו הנטיעות ויקצצו —

ועד שלא סיימה הגמרא את תירוצה, מוכיחה הגמרא שבאופן זה אנו עוסקים, שהרי:

והא קתני לה אף גבי טלית שהקדישה אם אינה נשרפת, וכי טלית לשריפה קיימא [עומדת היא לשריפה, כמו נטיעות שהן ראויות ליקצץ ביום מן הימים], עד שיעלה על דעת בעליה להקדישה אם אינה נשרפת!?

אלא (4) ודאי שגבי טלית עוסקת המשנה כגון דאיכא עכשיו דליקה המסכנת את קיומה של הטלית, ולכן תולים הבעלים את ההקדש בתנאי שלא תישרף —

והכא נמי גבי נטיעות, עוסקת משנתנו כגון דאיכא עכשיו זיקא נפישא.

ומסיימת הגמרא את תירוצה, לבאר מה חידוש יש בדבר, ואפילו אם עומדות הנטיעות והטלית בסכנת קיום:

וסלקא דעתין — הייתי אומר אם לא שהשמיענו התנא לא כן — דמסיק בעל

4. השמועה מתבארת כאן על פי משמעות דברי הר"ן [וראה גם ברא"ש], ושלא כדברי המפרש; והמפרש אכן גרס בגמרא אין, ועל פיו הכניסו המדפיסים תיבה זו בסוגריים מרובעות, אבל לפירוש הר"ן אין מקום לתוספת זו, [ולשון הגמרא בהמשך "הכא נמי דאיכא זיקא נפישא", מסייע לפירושו של הר"ן].

3. כתב הר"ן: אבל "טלית אם אינה נשרפת" לא קשיא ליה, דטלית לאו לשריפה קיימא ואפשר שלא תשרף לעולם, ומשום הכי מהשתא חייל איסורא עליה", היינו לומר שמספק חל עליו איסור, ותלויה ועומדת היא לעולם אם תישרף. וראה במאירי שפירש את קושיית הגמרא על נטיעות ועל טלית.

לעולם **עד שייקצצו**, ומשנקצצו **פודן פעם אחת** ודיו.

כלומר:

א. זו ששנינו: "אין להם פדיון" אינו לעולם אלא עד שייקצצו, וזו היא התשובה לתמיהה הגמרא: "ולעולם".

ב. אל תאמר, כי זו ששנינו: "אין להם פדיון", היינו לומר שאם פדאום אין הם יוצאות כלל לחולין ואין נתפסים הדמים בקדושה כשאר פדיון, אלא לומר: שאין פדיון של הבעלים מועיל להוציא אותם לחולין לגמרי, שאם פדאן, נתחללה קדושתן ונתפסה במעות, ומיד חוזרות הן וקדושות, ומשום שכוונת דבריו כמה שאמר: "עד שייקצצו", היא לאמר: עד שייקצצו לעולם תהיין נטיעות אלו קדושות, ואפילו אחזור ואפדם מיד ההקדש — יחזרו ויקדשו.⁽⁷⁾

ג. אל תאמר, כי היות ואמר "עד שייקצצו" דמשמע שלאחר שייקצצו שוב לא יהיו

הנטיעות והטלית אדעתיה, כלומר: ברור לו לבעל הנטיעות דלא מיתנצלן [שלא יינצלו] הנטיעות והטלית מהרוח או מהשריפה, ורק משום הכי קא נדר, ולא היתה לו גמירות דעת להקדישם אם אכן יינצלו, ואם כן הייתי אומר שלא יחול ההקדש.

לפיכך: קא משמע לן התנא שאם ניצלו הנטיעות והטלית הרי הן קדושות.⁽⁵⁾

שנינו במשנה: הרי נטיעות האלו קרבן עד שייקצצו — או שאמר — טלית זו קרבן עד שתשרף, אין להם פדיון:

תמהה הגמרא: וכי אטו לעולם לא יהא להם פדיון, והרי "עד שייקצצו" קאמר! ⁽⁶⁾

אמר פירש בר פרא:

פראן הבעלים שהקדישו את הנטיעות או הטלית הרי אלו יוצאות לחולין ותופסות פדיון וחוזרות וקדושות, ואם חזר ופראן הבעלים הרי הן שוב חוזרות וקדושות, וכן

ב. הרשב"א [הובאו דבריו בר"ן] למד מזה: הוא הדין למי שאומר לחבירו "קנה שדה זו מעכשיו ועד שאלך לירושלים", וחזר המוכר וקנה את השדה מן הלוקח, שזכה בה הלוקח מחדש, [אם הקנין שעשה מתחילה מועיל לקנות אותו מחדש, וכפי שיתבאר באות ג], ומשום שיש בכלל דברי המוכר שאם אחזור ואקנה ממך את השדה, לעולם תהא שלך עד שאלך לירושלים, ואז תחזור השדה לרשותי, וכשם שאנו מבארים את דברי המקדיש.

ג. וביאר הרשב"א, שאפשרות קנייתו של הלוקח מחדש לאחר שקנה המוכר את השדה ממנו לא תיתכן בכל אופן, שהרי אין קנינו שעשה בתחילה מועיל לקנות את הקרקע מחדש,

5. התוספות ביארו על פי מסקנת הגמרא בפירוש המשנה את הקשר שבין משנה זו לארבעה נדרים שהתירו חכמים:

מהו דתימא דחשיב "נדרים זירוויין", שלא נדר אלא כדי לאמת את דבריו שלא יינצלו הנטיעות והטלית, ולא משום שאכן דעתו להקדישם אם יינצלו, וקא משמע לן שאפילו הכי הוו קדושות, משום שגמר בלבו להקדישם, כי כסבור הוא שיכול להיות שיינצלו.

6. רא"ש; וראה מה שכתבו התוספות בזה.

7. א. בסוף הסוגיא מתבאר, כיצד מועיל הקדש של הבעלים לאחר שיפדה אותן מיד ההקדש.

קדושות כלל – אכן יוצאות הנטיעות לחולין.

אין הדבר כן, כי אין באפשרותו להפקיע מעליהן את הקדושה ללא פדיון ש"קדושה לא פקעה בכדי", ולכן אף לאחר קציצה צריכות הן פדיון כשאר קדושת דמים, ומשפדאן יצאו לחולין ושוב לא יתקדשו. (8) ועולא נחלק על החלק השלישי שבדברי בר פדא, ואמר:

היות ואמר "עד שייקצצו" דמשמע נמי שלאחר קציצתן יצאו לחולין, לכן כיון

שנקצצו, שוב אין פודן, ומשום ד"קדושה פקעה בכדי" אם מתחילה לא החיל המקדיש קדושה אלא לזמן. (9)

אמר הקשה ליה רב המנונא לעולא הסובר כט-א "קדושה פקעה בכדי":

וכי קדושה שבהן להיכן הלכה, כלומר: וכי יש קדושה הפוקעת מהקדש ללא פדיון, ואפילו אם מתחילה הקדישם המקדיש לזמן מוגבל! ?

והרי מה אילו אמר אדם לאשה: "היום את אשתי, ולמחר אי את אשתי", כלומר "היי

וראה בחידושי רבי שמעון שקאפ, שתמה: למה שטר לא יועיל, שהרי בשטר כאילו כתוב כל זה, שאף אם יקנה ממנו תחזור השדה להיות שלו, וכאילו נתן לו שתי שטרות, אחת על עכשיו ואחת לאחר שיקנה ממנו, ראה שם.

8. ונמצא, שלא נשתנה דין הנטיעות קודם שייקצצו לדינן לאחר שייקצצו, אלא שעד הקציצה חוזרות הן לאחר הפדיון וקדושות, ואילו לאחר שנקצצו הועילה להם הפדייה להוציאן לחולין, ושוב לא יחזרו לקדושתן.

9. ביאור מחלוקתו של עולא על בר פדא נבארה בפנים על פי שיטת הרשב"א שהביא הר"ן, וכן היא שיטתם של התוספות והרא"ש. והר"ן הביא בשם החכם הגדול רבי משה קרטבי ז"ל פירוש אחר במחלוקתו של עולא על בר פדא, והיא: עולא נחלק על בר פדא הן בחלק השלישי שבדברי בר פדא [קדושה לא פקעה בכדי], והן בחלק השני [פדאן חוזרות וקדושות], ואף נחלק עליו בפירוש לשון המשנה "אין להם פדיון" [שלדעת בר פדא, אין מועיל הפדיון]; וכך היא שיטתו של עולא:

כי קנין אינו מועיל אלא בשעתו, ולא לאחר זמן שכבר "כלתה קנינו"; ולא יחזור ויקנה הקונה מחדש את הקרקע אלא באחת מהדרכים הבאות: קנה הלוקח את הקרקע בכסף, כי כסף קונה אפילו לאחר זמן, היות ו"שעבוד המעות קיים", כלומר: חיובו של המוכר לתת בתמורה למעות את הקרקע, קיימת ועומדת, ולכן מועיל הקנין לאחר זמן, [וכמבואר בגמרא לקמן כט ב].

או שקנה בקנין אחר, אלא שאמר המוכר בשעת הקניה "מעכשיו ועד שאלך לירושלים", שהאומר לחבירו לך חזק וקני מעכשיו ולאחר שלשים יום, קנה הלוקח את השדה לאחר שלשים יום, ואין אומרים ש"כלתה קנינו" כיון שאמר "מעכשיו", [וכפי שנבאר גם בר"ן לעיל כז ב גבי קנין סודר שאמר "מעכשיו"].

ד. ומכל מקום היה הרשב"א חוכך בדבר, שחילוק יש בין הקדש הנעשה על ידי דיבור, לבין קרקע, "דבמאי קני, הא אפילו אמר לו מעכשיו, אי אפשר לו לקנות אלא בכסף בשטר וחזקה, וכסף או שטר או חזקה שנעשה על מר זה, או מתנה זו ראשונה, כשחזר זה וקנה, כבר כלתה קניינן של אלו [שהן היו על הקנין הראשון], ולבסוף במה יקנה".